

Apoštol Pavel a Efezští

Texty na tento týden

Sk 18,18–21; Sk 19,13–20,1; Sk 20,17–38; Ef 1,1,2; Ef 6,21–24; Ef 3,13; Ef 1,9,10

Základní verš

*„V něm jsme vykoupeni jeho krví a naše hříchy jsou nám odpuštěny pro přebohatou milost, kterou nás zahrnul ve vši moudrosti a prozíravosti, když nám dal poznat tajemství svého zá-
měru, svého milostivého rozhodnutí, jímž si předsevzal, že podle svého plánu, až se naplní čas,
přivede všechno na nebi i na zemi k jednotě v Kristu.“ (Ef 1,7–10)*

To, že prožijeme něco závažného, nás může přivést až k psacímu stolu a my o tom napíše-
me. Abraham Lincoln například napsal a přednesl svůj slavný Gettysburský projev po hroz-
né, zničující bitvě během americké občanské války, která si v Gettysburgu v roce 1863 vyžá-
dala kolem sedmi tisíc mrtvých. Lincoln v tomto projevu s odvoláním na otce zakladatele
vyjádřil přesvědčení, že občanská válka byla konečnou zkouškou, zda národ vytvořený
v roce 1776 vydrží, nebo „bude vyhlazen ze země“.

Také apoštol Pavel měl pro psaní dopisu Efezským silnou motivaci. Částečně ho k tomu
vedlo jeho uvěznění, protože nemohl přijít a povzbudit Efezské osobně (Ef 3,13; Ef 6,20). Další
motivací mu byla skutečnost, že Efezští neustále čelili pronásledování a různým pokušením,
která je mohla připravit o jejich odvahu a trpělivost. Pavel jim připomíná, co se dělo, když
se obrátili, přijali Krista za svého Spasitele a stali se součástí církve. Stali se tak Kristovým
tělem (Ef 1,19–23; Ef 4,1–16), stavebním materiálem chrámu (Ef 2,19–22), Kristovou nevěstou
(Ef 5,21–33) a dobře vyzbrojenou armádou (Ef 6,10–20). Hrají strategickou roli při naplňování
velkého Božího plánu sjednotit vše v Kristu (Ef 1,9,10). Pavel píše svůj dopis, aby věřící v Efezu
povzbudil a přivedl k prožívání toho, co znamená být Kristovým následovníkem.

Osnova lekce

Úvodní lekce celého studia nabízí obecné seznámení s listem do Efezu. Nejprve připomíná
okolnosti, za nichž díky Pavlovi působení byl v tomto městě založen křesťanský sbor,
a poté se zaměřuje na adresáty listu a hlavní témata, kterými je chtěl Pavel oslovit.

- Sk 19–20: Pavlovo misijní působení v Efezu (neděle + pondělí)
- Ef 1–6: Celkový přehled listu Efezským (úterý)
- Ef 1,1,2; 6,21–24: Situace efezských křesťanů (středa)
- Ef 1,7–10: List Efezským a důraz na Krista (čtvrtek)

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili.
- Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování za jeho přiznání.

PAVEL, EVANGELISTA V EFEZU

¹³Také někteří židovští zařikávači, kteří cestovali od města k městu, pokusili se užívat ke svému zaklínání jména Pána Ježíše. Nad těmi, kteří byli posedlí zlými duchy, říkali: „Zaklínáme vás Ježíšem, kterého káže Pavel.“ ¹⁴Tak to dělalo sedm synů Skévy, prý židovského velekněze. ¹⁵Ale zlý duch jim řekl: „Ježíše znám a o Pavlovi vím. Ale kdo jste vy?“ ¹⁶Tu člověk, v kterém byl ten zlý duch, se na ně vrhl, všechny je přemohl a tak je zřídil, že z toho domu utekli nazí a plní ran. ¹⁷To se rozhlásilo mezi všemi židy i pohany, kteří žili v Efezu; na všechny padla bázeň a jméno Pána Ježíše bylo ve velké úctě. ¹⁸Přicházeli i mnozí z těch, kteří uvěřili, a přede všemi vyznávali, že také oni dříve používali zaklínání. ¹⁹Nemálo pak těch, kteří se zabývali magií, přinesli své knihy a přede všemi je spálili. Jejich cena se odhadovala na padesát tisíc stříbrných. ²⁰A tak mocí Páně rostlo a rozmáhalo se jeho slovo. (Sk 19,13–20)

Osobní studium

Co se dělo během Pavlovy druhé misijní cesty při jeho příchodu do Efezu? (Sk 18,18–21)

Efez byl s přibližně 250 000 obyvateli jedním z největších měst Římské říše. Byl hlavním městem jedné z nejbohatších provincií, která pokrývala velkou část území známého dnes jako Malá Asie. V prvním století město prožívalo období růstu a prosperity. Efez byl také přístavním městem a ležel na křižovatce důležitých obchodních cest vedoucích po souši. Lidé ve městě uctívali mnoho božstev, z nichž nejdůležitější byla bohyně Artemis, považovaná za ochránkyni Efezu. Její uctívání bylo součástí občanských obřadů, sportovních her a výročních oslav. (Artemidu Římané nazývali Diana; viz Sk 19,24.35; BK.)

Pavel se později vrací do Efezu během své třetí misijní cesty (Sk 19,1–12) a zůstává

tam tři roky (Sk 20,31). Efezu tedy apoštol Pavel věnoval významnou část své služby s úmyslem vybudovat zde pevné základy křesťanství.

Jaká událost vedla k tomu, že se v Efezu rozšířila úcta k Pánu Ježíši? (Sk 19,13–20)

Lukáš zaznamenává zvláštní příběh sedmi potulných židovských „zařikávačů“. Spojování jmen Ježíše a Pavla v jejich zaklínadlech se ukázalo jako riskantní snaha. Když se o neočekávaných událostech rozšířila zpráva po celém městě, „na všechny padla bázeň a jméno Pána Ježíše bylo ve velké úctě“ (Sk 19,17). Tato událost měla hluboký dopad i na některé z těch, kteří již uvěřili. Rozhodli se veřejně spálit své drahé knihy o magii v hodnotě „padesát tisíc stříbrných“ (Sk 19,19). Spolu s velkou částí města se věřící naučili, že se uctívání Ježíše nesmí spojit s uctíváním něčeho a nikoho jiného.

Aplikace

Co znamenalo spálení knih, které měly v tehdejším světě obrovskou hodnotu? Co se z toho můžeme naučit o naprosté oddanosti Pánu?

NEPOKOJE V AMFITEÁTRU

²⁹Pobouření se rozšířilo na celé město. Lidé se hromadně hnali do divadla a vlekli s sebou Makedonce Gaia a Aristarcha, Pavlovy průvodce na cestách. ³⁰Pavel chtěl jít do shromáždění lidu, ale učedníci mu v tom zabránili. ³¹Také někteří vysocí úředníci provincie, kteří mu byli nakloněni, mu vzkázali, aby se tam neodvažoval. ³²Každý křičel něco jiného, neboť v shromáždění byl zmatek a většina nevěděla, proč se vůbec sešli. (Sk 19,29–32)

²⁸Dávejte pozor na sebe i na celé stádo, ve kterém si vás Duch svatý ustanovil za strážce, abyste byli pastýři Boží církve, kterou si Bůh získal krví vlastního Syna. ²⁹Vím, že po mém odchodu přijdou mezi vás draví vlci, kteří nebudou šetřit stádo. ³⁰I mezi vámi samými povstanou lidé, kteří povedou scestné řeči, aby strhli učedníky na svou stranu. ³¹Bud'te proto bdělí a pamatujte, že jsem se slzami v očích po tři roky ve dne v noci každému z vás neustále ukazoval cestu. ³²Nyní vás svěžuji Bohu a slovu jeho milosti, které má moc vás proměnit a dát vám podíl mezi všemi, kdo jsou posvěceni. (Sk 20,28–32)

Osobní studium

Přečti si text Sk 19,21–20,1. Jaké poučení si můžeme vzít z tohoto příběhu?

Pavlovo svědectví ve velkém městě Efezu plném vzdělaných lidí bylo tak účinné, že ovlivnilo důležitý ekonomický motor města, kterým byl cestovní ruch zaměřený na Artemidin chrám. A jaký to byl chrám! Součástí této velkolepé stavby bylo pravděpodobně 127 sloupů, z nichž každý byl vysoký téměř dvacet metrů. Sloupy byly z takzvaného parského mramoru, bílého a částečně průsvitného, který se používal také k vytváření soch. Třicet šest z těchto sloupů na sobě mělo vytesané více než dvoumetrový reliéf pokrytý zlatem. I to byl jeden z důvodů, proč byl ve starověku považován za jeden ze sedmi divů světa.

Pavlovo vystupování proti modloslužbě způsobilo, že chrám přicházel o část zisku (Sk 19,27). Rozzuřilo to zejména řemeslníky, kteří měli poměrně velké zisky ze zhotovová-

ní a prodeje zmenšených stříbrných modelů chrámu. Rychle rostoucí a rozvášněný dav se nahnul do velkého amfiteátru, který měl kapacitu přibližně 25 000 lidí. Tam rozruch pokračoval a dvě hodiny nepřetržitě křičeli: „Veliká je efezská Artemis!“ (Sk 19,34). Poté, co městský úředník uklidnil a rozpustil toto shromáždění, se Pavel rozloučil s věřícími a odešel z města směrem do Makedonie.

Na konci své třetí misijní cesty se Pavel setkává se staršími efezského sboru. Jak bys shrnul Pavlovy obavy? (Viz Sk 20,17–38.)

Pravděpodobná chronologie Pavlova vztahu s věřícími v Efezu:

- rok 52: Pavlova první krátká návštěva v Efezu (Sk 18,18–21);
- léta 53–56: Pavlova tříletá služba v Efezu (Sk 19,1–20,1); ke konci svého pobytu tam napsal 1. list Korintským (1K 16,5–9);
- rok 57: V Milétu se Pavel setkává se staršími z Efezu (Sk 20,17–38);
- rok 62: Pavel píše dopis Efezským – pravděpodobně z vězení v Římě.

Aplikace

„Bud'te proto bdělí a pamatujte, že jsem se slzami v očích po tři roky ve dne v noci každému z vás neustále ukazoval cestu,“ řekl Pavel (Sk 20,31). Před čím by dnes podle tebe Pavel varoval naše církevní společenství a proč?

ČTENÍ DOPISU EFEZSKÝM

²²Odložte dřívější způsob života, staré lidství, které hyne klamnými vášněmi, ²³obnovte se duchovním smýšlením, ²⁴oblečte nové lidství, stvořené k Božímu obrazu ve spravedlnosti a svatosti pravdy. (Ef 4,22–24)

Osobní studium

Apoštol Pavel napsal dopis Efezským, aby ho věřící četli nahlas při shromážděních v celém Efezu a okolí. Během období, které uplynulo od Pavlova odchodu, se křesťanské hnutí v Efezu rozrostlo a zvětšil se i počet sborů v domácnostech. Pro tyto věřící bylo významnou událostí, že se mohou setkat s Tychikem, přímým spolupracovníkem apoštola Pavla. Jak naznačuje samotný dopis, jednotlivé shromážděné skupiny pravděpodobně zahrnovaly členy hostitelské domácnosti – otce, matku, děti a otroky (Ef 5,21–6,9). V té době do domácnosti patřili i další – hosté a návštěvníci (svobodné osoby, které byly odkázány na podporu hostitele), a dokonce i zákazníci. Při čtení dopisu tedy mohou být přítomni nejen členové dané rodiny, ale i zmíněné osoby, včetně členů jiných domácností.

Pro studium dopisu je nejlepší, pokud si ho na úvod přečteš celý, nejlépe nahlas (trvá

to asi 15 minut). Po přečtení si prostuduj níže uvedenou osnovu celého listu. Jaká témata se objevují v listu Efezským? Která z nich tě zaujala nejvíce?

1. Úvodní pozdrav (Ef 1,1-2).
2. Požehnání (Ef 1,3–14).
3. Modlitba za moudrost k poznání Krista (Ef 1,15–23).
4. Od smrti k životu (Ef 2,1–10).
5. Církev z židů i pohanů (Ef 2,11–22).
6. Pavlova služba mezi pohaný (Ef 3,1–13).
7. Modlitba za poznání Kristovy lásky (Ef 3,14–21).
8. Udržení Duchem inspirované jednoty církve (Ef 4,1–16).
9. Žijte nový život ve spravedlnosti (Ef 4,17–32).
10. Žijte v lásce, ve světle a v moudrosti (Ef 5,1–20).
11. Život vedený Kristem – v rodině a vztazích (Ef 5,21–6,9).
12. Církev jako Boží armáda (Ef 6,10–20).
13. Závěrečné pozdravy (Ef 6,21–24).

Aplikace

Co je podle tebe klíčovým tématem dopisu Efezským? Co toto téma zdůrazňuje? Která konkrétní témata se týkají rodiny?

EFEŽŠTÍ V PRVNÍM STOLETÍ

¹Pavel, z Boží vůle apoštol Ježíše Krista, bratřím věrným v Kristu Ježíši: ²Milost vám a pokoj od Boha Otce našeho a Pána Ježíše Krista. (Ef 1,1.2)

²¹Chci, abyste i vy věděli, co je se mnou a co dělám. Všechno vám to vypoví Tychikus, milovaný bratr a věrný pomocník v díle našeho Pána. ²²Poslal jsem ho k vám, abyste se dověděli, co je s námi, a aby povzbudil vaše srdce. ²³Pokoj bratřím i láska a víra od Boha Otce a Pána Ježíše Krista. ²⁴Milost všem, kdo nepomíjející láskou milují našeho Pána Ježíše Krista. (Ef 6,21–24)

Osobní studium

Jak Pavel začíná a končí svůj dopis věřícím v Efezu? Co se dozvídáme o Pavlových nejhlubších přáních pro věřící?

Ef 1,1.2

Ef 6,21–24

V úvodu dopisu se jako autor představuje samotný apoštol (Ef 1,1). Ve střední části dopisu se Pavel opět identifikuje jménem, přičemž se označuje jako „vězeň Krista Ježíše pro vás pohany“ (Ef 3,1). To naznačuje, jak sám hodnotí své působení jako apoštola (Ef 3,1–13). Na konci dopisu se opět zmiňuje o svém uvěznění (Ef 6,20) a končí osobními přáními (Ef 6,21.22). Přestože někteří badatelé popírají, že dopis psal Pavel, je důležité připomenout, že v dopise se opakovaně objevuje zmínka o tom, že právě on je jeho autorem. Většina křesťanů proto oprávněně uznává, že dopis Efezským napsal právě apoštol Pavel.

V čem může mít jeho uvěznění neblahý vliv na věřící v Efezu? (Ef 3,13) Zdá se, že list Efezským má obecné datování a okolnosti jako další dopisy, které Pavel píše z vězení – Koloským (zejména Ko 4,7.8) a Filemonovi. Zdá se také, že od Pavlovy služby v Efezu uplynulo už dost času (Ef 1,15; Ef 3,1.2). Pavel pravděpodobně napsal dopis adresovaný Efezským ve vězení v Římě kolem roku 62.

V listu Efezským Pavel přináší jen málo konkrétních informací o situaci svých adresátů, ale zaměřuje se na širokou škálu témat. Zabývá se dlouhým časovým úsekem, počínaje Božími rozhodnutími učiněnými „před stvořením světa“ (Ef 1,4), a široce se zamýšlí nad velkými tématy Boží spásy nabízené v Kristu. Dopis přitom vykazuje vznešený literární styl s dlouhými větami, opakujícími se výrazy a rozvinutými metaforami. Pavel používá takový styl i jinde (např. Ř 8,31–39), ale v listu Efezským je intenzivní – obsahuje mnoho chval, modliteb a uctívání (Ef 1,3–14; Ef 1,15–23; Ef 3,14–21) a nabízí pečlivě zpracované rétorické pasáže (např. Ef 4,1–16; Ef 5,21–33; Ef 6,10–20).

Aplikace

Jak ovlivnil Pavlův pobyt ve vězení obsah dopisu Efezským? Co tato skutečnost znamenala pro adresáty dopisu?

V HLAVNÍ ROLI KRISTUS

⁷V něm jsme vykoupeni jeho krví a naše hříchy jsou nám odpuštěny pro přebohatou milost, ⁸kteřou nás zahrnul ve vši moudrosti a prozíravosti, ⁹když nám dal poznat tajemství svého zá-
měru, svého milostivého rozhodnutí, jímž si předsevzal, ¹⁰že podle svého plánu, až se naplní čas, přivede všechno na nebi i na zemi k jednotě v Kristu. (Ef 1,7–10)

Osobní studium

Jak apoštol Pavel představuje téma svého dopisu? (Ef 1,9.10)

Jak lze shrnout poselství dopisu Efezským? Z vězení Pavel předkládá vizi Božího plánu zaměřeného na Krista a církve. Bůh „podle svého plánu, až se naplní čas, přivede všechno na nebi i na zemi k jednotě v Kristu“ (Ef 1,10). Toto dílo začal realizovat vytvořením církve jako nového celku, složeného ze židů i z pohanů (Ef 2,14). Věřící jsou povoláni, aby jednali v souladu s tímto Božím plánem a dali tak najevo silám zla, že konečný Boží záměr se již uskutečňuje (Ef 3,10).

Text Ef 1,9.10 ukazuje, že jednotu, kterou má Bůh na mysli, má svůj základ v Kristu. Není tedy žádným překvapením zjištění, že dopis Efezským je výrazně zaměřen na Krista. Na různých místech opakovaně chválí Boží skutky projevené v Kristu a vyzdvihuje skutečnost, že věřící mají přístup k du-

chovním zdrojům, které jim Kristus nabízí. Pavel používá slova „v Kristu“ (a podobná vyjádření) více než třicetkrát a všude Ježíše vyzdvihuje. Při čtení dopisu si všimějme nejen těchto vyjádření, ale i různých způsobů, jakými se Pavel na Ježíše zaměřuje.

Pavel se snaží oživit duchovní odhodlání věřících v Efezu připomenutím, že jsou součástí církve, která je podstatou Božího plánu sjednotit vše v Kristu. Když v dopise použije slovo „církve“ (řecky *ekklésia*), myslí tím církev jako celek (a ne místní společenství – sbor).

Hlavní strategií, kterou Pavel používá, je mluvit o církvi. Dělá to pomocí živých metafor, z nichž čtyři podrobněji rozvíjí:

1. Církev jako tělo (Ef 1,22.23; 2,16; 3,6; 4,1–16.25; 5,23.29.30).
2. Církev jako stavba (chrám) (Ef 2,19–22).
3. Církev jako nevěsta (Ef 5,22–27).
4. Církev jako armáda (Ef 6,10–20).

Každý z těchto obrazů určitým způsobem odhaluje, jaký je Boží záměr s jeho církvi.

Aplikace

V Církvi adventistů sedmého dne, které jsme součástí, Bůh spojuje mnohojazyčnou, mnohonárodnostní a multikulturní komunitu (Zj 14,6.7), což ukazuje cestu k naplnění jeho plánu sjednotit vše v Ježíši (Ef 1,9.10). Jak můžeme pracovat v souladu s velkým Božím plánem?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Příběh o zaříkavačích, kteří zneužívali jména Ježíše a Pavla (Sk 19,13–20; viz nedělní lekce), pomáhá vysvětlit, proč Pavel ve svém dopise tak zdůrazňuje Kristovu moc. Někteří noví věřící, čerstvě přesvědčeni o Ježíšově svrchovanosti, házejí své cenné magické příručky do plamenů. Díky nálezům asi 250 papyrů zabývajících se magií a dalším pramenům máme docela dobrou představu o množství různých rituálů, kouzel, formulí a kleteb, jaké byly pravděpodobně uvedeny i ve spálených magických příručkách. Svazky radily věřícím, jak provádět rituály, které měly přesvědčit božstva a duchovní síly, aby jednaly podle jejich požadavků.

Lukáš říká, že tyto svazky měly hodnotu 50 000 stříbrných, což odpovídá přibližně mzdě za odpracovaných 50 000 dní. (V dnešní hodnotě, pokud počítáme s průměrnou hrubou mzdou kolem 2 000 Kč za den, uvedená částka představuje přibližně sto milionů korun!) Tento detail vyjadřuje, jak obrovský význam měly kouzelnické knihy pro život lidí. „Byl potřebný Boží zásah, aby byli dostatečně přesvědčeni, že by měli hluboce litovat a činit pokání z toho, že dosud používají amulety, kouzla, vzývání a tradiční prostředky k získání duchovní moci.“ (ARNOLD, Clinton E. *Ephesians*. Grand Rapids, MI: Zondervan, 2010, s. 34.)

Pochopili jsme, že dopis Efezským byl napsán věřícím, kteří potřebovali poučení o tom, „jak se vypořádat s neustálým vlivem a útoky zlověstných vesmírných „mocností““. (ARNOLD, Clinton E. *Power and Magic: The Concept of Power in Ephesians*. Grand Rapids, MI: Baker Books, 1992, s. 165.) Pavlovou odpovědí je list Efezským, v němž poukazuje na Krista jako na toho, kdo byl vyvýšen nad každou moc (Ef 1,20–23), a zdůrazňuje, že síla, kterou Bůh dává věřícím díky Kristu, obstojí (Ef 2,15–19; Ef 3,14–21; Ef 6,10–20).

Otázky k rozhovoru

1. *Jaké mocnosti nebo autority jsou dnes aktivní v našem světě a ve vašem životě? Jak se tyto síly projevují? Svádějí věřící k tomu, aby je uctívali a respektovali, místo toho, aby projevovali oddanou věrnost vyvýšenému Kristu?*
2. *V kontextu Božího plánu sjednotit vše v Kristu „až se naplní čas“, apoštol Pavel vyjadřuje naději do budoucnosti. Připomeňte si, v jakých souvislostech použil slovo „naděje“ v Ef 1,18; 2,12 a 4,4. Proč věří, že naděje do budoucnosti existuje?*
3. *Jak Pavel v následujících pasážích dopisu Efezským poukazuje na velkou naději na Kristův návrat? Viz Ef 1,13.14.21; Ef 2,7; Ef 4,30; Ef 5,5. Co pro nás tato naděje znamená dnes?*